

ПРОГРАМА

вступного іспиту з української мови як іноземної
для здобувачів вищої освіти третього
(освітньо-наукового) рівня

I. ВСТУПНЕ СЛОВО

Умови вступного випробування з української мови як іноземної (далі – УМІ) для здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня доктора філософії базуються на вимогах до різних видів мовленнєвої діяльності, передбачених на завершальному етапі вивчення чужоземцями цієї дисципліни вимогами «Єдиної типової навчальної програми з української мови для студентів-іноземців основних факультетів нефілологічного профілю вищих навчальних закладів України III-IV рівнів акредитації» МОН України.

Програма вступного випробування має на меті визначення рівня підготовки вступників з УМІ для подальшого вивчення її за освітньо-науковою програмою доктора філософії.

У програмі відображено характеристики рівнів практичного володіння УМІ та визначено мінімум навчального матеріалу для розвитку передбачених навичок та умінь мовленнєвої діяльності. Практичне володіння УМІ претендентами на навчання за освітньо-науковою програмою доктора філософії має відповідати рівням B1-B2 відповідно до «Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання» (2003 р.). Під функціональною компетенцією слід розуміти володіння УМІ для академічних цілей, а саме: вміння читати наукові тексти (першоджерела), анотувати та реферувати їх, слухати та конспектувати лекції, готувати та проводити презентації й семінари. Відповідно до мовної компетенції передбачається володіння вступником орфографічними, орфоепічними, лексичними, фонетичними, граматичними та стилістичними нормами сучасної української мови. Мовленнєва компетенція охоплює рецептивні та продуктивні навички і вміння. Вступник на освітньо-наукову програму підготовки доктора філософії повинен брати участь в усному спілкуванні українською мовою в обсязі, передбаченому програмою матеріалу.

II. ВИМОГИ ДО МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ.

Вступник повинен вміти виконувати різні види робіт з оригінальною літературою з фаху відповідно до визначених завдань, що полягають у розумінні змісту й отриманні різноманітної інформації з оригінального джерела, що прочитано, читати й розуміти тексти загальнонаукового та професійно-орієнтованого характеру, володіти всіма видами читання (вивчальним, ознайомлювальним, переглядовим і пошуковим). Зокрема:

У ЧИТАННІ

Вступник на освітньо-наукову програму підготовки доктора філософії повинен вміти:

- продемонструвати навички та вміння в реферативному читанні текстів навчально-професійної, суспільно-політичної та соціально-культурної сфер;
- продемонструвати навички та вміння в ознайомлювальному читанні текстів суспільно-політичної та соціально-культурної сфер;
- продемонструвати навички та вміння переходу від одного виду читання до іншого.

В основних видах читання (тексти обсягом близько 1500 слів) чужоземні вступники на освітньо-наукову програму підготовки доктора філософії повинні продемонструвати достатній рівень володіння відповідними прийомами та засобами вилучення інформації.

У реферативному читанні:

- вміти вилучати інформацію будь-якого змісту з текстів навчально-професійної, суспільно-політичної та соціально-культурної сфер і передавати її письмово та усно з різним ступенем згорнутості (стислості) у формі реферату.

В ознайомлювальному читанні:

- вміти без словника читати тексти, не пов'язані зі спеціальністю вступника, із загальним охопленням змісту при 75-80% вилучення інформації.

У МОВЛЕННІ

Вступник на освітньо-наукову програму підготовки доктора філософії повинен вміти:

У монологічному мовленні:

- вміти складати розгорнутий монолог-висловлювання на задану тему в межах навчально-професійної, суспільно-політичної, соціально-культурної сфер з використанням елементів опису та розповіді в різних комбінаціях та пропорціях, дотримуючись мовних та структурних правил оформлення;
- вміти складати реферат-доповідь (у вказаних сферах), подаючи конкретні факти, джерела, цитати, користуючись правилами структурного та мовного оформлення цього типу висловлювання;
- вміти готувати і представляти презентації;
- вміти робити коротке непередбачене повідомлення на запропоновану тему.

У діалогічному мовленні:

- вміти вести дискусію або брати участь у диспуті на задану тему, користуючись різними прийомами аргументації та контраргументації та, виступаючи в ролі основного опонента, використовувати при цьому мовний матеріал, притаманний різним стилям мови, залежно від ситуації, а також типи вивчених реплік.

У ПИСЬМІ

Вступник на освітньо-наукову програму підготовки доктора філософії повинен вміти:

Під час репродукування:

- вміти складати письмовий реферат-огляд декількох джерел у навчально-професійній (професійній), суспільно-політичній та соціально-культурній сферах, дотримуючись правил мовного та структурного оформлення.

Під час продукування:

- вміти написати доповідь у навчально-професійній (професійній), суспільно-політичній та соціально-культурній сферах на підставі отриманої інформації та власного життєвого досвіду з оцінкою і розгорнутою письмовою аргументацією, дотримуючись при цьому структурної побудови, правильно оформлюючи бібліографію, цитати, зноски тощо.

В АУДІЮВАННІ

Вступник на освітньо-наукову програму підготовки доктора філософії повинен розуміти: запитання екзаменаторів, вільну розмову носіїв української літературної мови, повідомлення й оголошення на конкретні та абстрактні теми з використанням нормативного мовлення, яке здебільшого використовується в суспільному, професійному або академічному житті, визначати погляди і ставлення автора так само добре, як і зміст інформації, інформацію зі ЗМІ про суспільно-політичне життя країни.

III. ХАРАКТЕР НАВЧАЛЬНОГО МОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Правила читання.

Для розвитку навичок і вмінь читання вступник на освітньо-наукову програму підготовки доктора філософії повинен у галузі орфоєпії володіти на рівні автоматизму вимовою всіх звуків української мови до міри, що забезпечує можливість для вступника зрозуміти промовлений текст. Вступник повинен також володіти автоматизмом паузації на основі синтагматичного ділення речення, зв'язністю сприйняття і відтворення синтагм і основними інтонаційними контурами.

Грамматичний мінімум.

Вступник на освітньо-наукову програму підготовки доктора філософії повинен володіти знаннями про:

- типи речення в українській мові:

розповідне, питальне та заперечне речення;

прості та складні речення, складносурядні речення, складнопідрядні речення і їхні ознаки (означальні, з'ясувальні та обставинні, особливості умовних речень), безсполучникові складні речення, речення з різними видами зв'язку;

- частини мови:

дієслово (дієвідміни, модальні дієслова, спосіб (дійсний, умовний, наказовий), система часів, активний і пасивний стан, – іменник (рід, число, відмінок, утворення множини), – займенник (особові, зворотний, присвійні, вказівні, означальні, неозначені займенники, – прикметник (якісні, відносні та присвійні прикметники, рід, відмінювання, ступені порівняння якісних прикметників) – прислівник (ступені порівняння), – числівник (кількісні та порядкові числівники, дробові, читання формул, хронологічних дат, позначень часу).

Лексичний мінімум.

Лексичний мінімум має складати не менш ніж 2500 слів і словосполучень, включаючи загальнонаукову і спеціальну лексику, що відповідає галузі знань та обслуговує тематику відповідно до «Єдиної типової навчальної програми з української мови для студентів-іноземців основних факультетів нефілологічного профілю вищих навчальних закладів України III-IV рівнів акредитації» МОН України. У мінімум входить загальнонавчана термінологічна лексика з фаху, а також так званий потенційний словник, який має бути сформований у процесі навчання у закладі вищої освіти і який складається з: інтернаціональних слів, відтворених похідних та складних слів, утворених із знайомих морфем на основі вивчених словотворчих моделей. Для роботи з літературою за фахом вступник на освітньо-наукову програму підготовки доктора філософії повинен знати найбільш вживані фразеологізми, скорочення і позначки, прийняті в цій літературі.

Усне мовлення.

Для ефективного використання умінь і навичок усного мовлення, необхідними є знання, що охоплюють граматичний мінімум для:

- висловлення думки в простому розповідному реченні (ствердження і заперечення);
- постановки загальних і спеціальних запитань (з використанням структури як особових, так і безособових речень, у тому числі з модальними дієсловами могли, хотіти, мати, мусити);
- висловлення спонуки за допомогою наказового способу.

Ці граматичні структури мають відтворюватися у мовленні на рівні автоматизму. Для вираження думки в мовленні вступник на освітньо-наукову програму підготовки доктора філософії повинен володіти навичками використання відмінків, створення форм множини та однини іменників, створення ступенів порівняння прикметників і прислівників, створення порядкових числівників, форм особових та присвійних займенників, особових форм дієслів різних часів, безособових форм дієслів.

Розвиток навичок аудіювання також передбачає оволодіння простими та складними реченнями, реченнями з безсполучниковим зв'язком. Навчальні мовні ситуації, у яких використовується лексичний і граматичний матеріал, групуються відповідно до тематики, що вивчається, є зв'язані з темою «Спеціальність вступника» і проблемами, які порушуються в текстах для читання. Активний лексичний мінімум має складати не менш ніж 1200 слів і словосполучень.

IV. СТРУКТУРА ВСТУПНОГО ІСПИТУ

1. Виконання лексико-граматичного тесту, що забезпечує можливість оцінювання знання лексики, термінології, граматики в межах лексико-термінологічних сполучень і тексту. Оцінюється максимально у 40 балів.
2. Читання без словника оригінального тексту з фаху з передачею змісту у формі переказу. Темп читання не менш ніж 400 друкованих знаків за хвилину. Обсяг тексту – близько 900 друкованих знаків. Оцінюється максимально у 30 балів.

3. Бесіда відповідно до тематики, передбаченої програмою (20-25 речень). Оцінюється максимально у 30 балів.

V. ЗМІСТ ВСТУПНОГО ІСПИТУ

Вступне випробування з української мови для вступників на освітньо-наукову програму підготовки доктора філософії передбачає декілька частин і містить низку завдань різних рівнів складності, спрямованих на перевірку рівня сформованості мовленнєвої та мовної компетенцій.

Частина I. Мовленнєва компетенція Блок 1. Письмо. Тестові лексико-граматичні завдання, що пропонуються вступникам на освітньо-наукову програму підготовки доктора філософії і охоплюють знання лексики, термінології, граматики в межах лексико-термінологічних сполучень і тексту. Блок 2. Читання. Читання без словника оригінального тексту з фаху з передачею змісту у формі переказу українською мовою. Темп читання не менш ніж 400 друкованих знаків за хвилину. Обсяг тексту не менш ніж 900 друкованих знаків.

Частина II. Мовна компетенція Блок 3. Бесіда. Метою бесіди є перевірка рівня сформованості вмінь монологічного та діалогічного мовлення з урахуванням перевірки рівня сформованості лексичної та граматичної компетенцій, а саме здатність конструювати граматично правильні форми, використовуючи лексичні одиниці, які відповідають ситуації спілкування. Бесіда українською мовою згідно з тематикою, передбаченою програмою: Національний університет «Львівська політехніка»; моя спеціальність; науково-дослідна робота вступника; на науковій конференції; відомі вчені та діячі культури України; роль іноземних мов у науково-дослідній роботі; використання комп'ютерних технологій у науково-дослідній роботі; використання ресурсів мережі «Інтернет» у науково-дослідній роботі: веб-сторінок, тематичних форумів, веб- та ірк-чатів, скайп-конференцій, електронного листування і сайтів соціальних мереж; професійна етика – професійні перспективи та професійний розвиток фахівця.

Рекомендовані запитання для співбесіди: 1. Яка тема Вашого майбутнього дисертаційного дослідження? 2. Чим зумовлений вибір теми Вашого майбутнього дисертаційного дослідження? 3. Який напрям Вашого майбутнього дисертаційного дослідження? 4. Чи маєте Ви публікації у фахових виданнях? Якщо так, назвіть їх. 5. Чи брали Ви участь у науково-дослідній роботі до вступу на освітньо-наукову програму підготовки доктора філософії? 6. У яких науково-практичних конференціях Ви брали участь? 7. Яка тема Вашої магістерської роботи? 8. Якими знаннями, вміннями, навичками Ви оволоділи під час навчання в Національному університеті «Львівська політехніка»? 9. У якій державній установі (організації) Ви працюєте? Яку посаду займаєте? 10. Що входить до Ваших посадових обов'язків?

VI. ФОРМИ КОНТРОЛЮ

1. Перевірка виконання письмового лексико-граматичного тесту, що охоплює знання лексики, термінології, граматики в межах лексико-термінологічних сполучень і тексту. 2. Усний контроль мовленнєвих навичок вступників на основі реферативного переказу тексту українською мовою, а також переклад

іншомовного тексту українською мовою (без словника) та бесіди за змістом прочитаного тексту (запитання – відповіді). 3. Співбесіда в межах визначеної тематики.

VII. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Знання кожного окремого вступника на освітньо-наукову програму підготовки доктора філософії оцінюються за сумою балів трьох питань екзаменаційного білета. Оцінка відмінно (88-100 балів): виконання лексико-граматичного тесту без помилок, допускаються незначні неточності (max 40 балів), правильне розуміння тексту з фаху і переказ його змісту (max 30 балів), представлення усного повідомлення на одну з вивчених тем (20-25 речень) у природному розмовному темпі (допускаються недоліки вимови та лексико-граматичні помилки, які не повинні впливати на розуміння змісту повідомлення), спроможність вести бесіду в межах програмної тематики (max 30 балів). Оцінка добре (71-87 балів): виконання лексико-граматичного тесту з мінімальною кількістю помилок (max 36 балів), розуміння іншомовного тексту з фаху і переказ його змісту з незначними помилками (max 25 балів), представлення усного повідомлення на одну з вивчених тем (15-19 речень) у середньому темпі (недоліки вимови та лексико-граматичні помилки не повинні впливати на розуміння загального змісту повідомлення), адекватна реакція на запитання викладача за темою повідомлення (max 26 балів). Оцінка задовільно (50-70 балів): виконання лексико-граматичного тесту із значною кількістю помилок (max 25 балів), недостатнє розуміння тексту з фаху і переказ його змісту з помилками (max 22 бали), представлення усного повідомлення на одну з вивчених тем (не менше 14 речень) у повільному темпі (присутність суттєвих помилок у вимові, лексиці та граматиці) (max 23 бали). Оцінка незадовільно (0-49 балів): виставляється в разі невиконання вимог до рівня знань, який відповідає оцінці задовільно: виконання лексико-граматичного тесту (max 19 балів), читання без словника оригінального фахового тексту з переданням змісту у формі переказу українською мовою (max 15 балів), представлення усного повідомлення на одну з вивчених тем (max 15 балів).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Азарова Л., Абрамчук О., Горчинська Л., Поздрань Ю. Українська мова для іноземних студентів технічних спеціальностей. Навч. посібник. – Вінниця: Вид-во ВНТУ, 2018.

Антонів Л. Проблеми міжкультурної комунікації у сфері ділового мовлення // Теорія і практика викладання української мови як іноземної : зб. наук. праць. – Львів, 2007. – Вип. 2. – С. 145-151. (у співавторстві з М. Кастінгер).

Вознюк Г., Булик-Верхола І., Василюшин І., Гнатюк М., І.Б. Ментинська І. Українська мова (за професійним спрямуванням). Навч. посібник-практикум /. – 3-тє вид., доповн. і випр. – Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2012.

Гриценко Т.Б. Українська мова та культура мовлення: Навч. посібник. – К.: Центр навч. літ., 2005.

Зайченко Н., Воробйова С. Практичний курс української мови для іноземців //

Київ, 2004.

Зубков М. Українська мова: Універсальний довідник // Харків, 2004. - 496 с.

Культура фахового мовлення: Навч. посібник / За ред. Н.Д. Бабич. – Чернівці: Книги – XXI, 2005.

Костриця Н., Зозуля І. Розвиток монологічного мовлення в іноземних студентів. Навч. посібник. – Вінниця: Вид-во ВНТУ, 2020

Кочан І. Нові освітні технології у викладанні української мови як іноземної // Українська мова у світі : зб. матеріалів III Міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, 6-7 листопада 2014 р.). – Львів, 2014. – С. 49-60.

Мазурик Д. Використання ілюстративних дескрипторів Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти (РРЕ) в курсі УМІ // Теорія і практика викладання української мови як іноземної : зб. наук. праць. – Львів, 2007. – Вип. 2. – С. 66-71.

Мазурик Д. Державний стандарт з української мови для іноземців як засіб уніфікації навчальних вимог і результатів // Вісник Львівського університету. Серія філологічна. – Львів, 2009. – Вип. 46. – Ч. I. – С. 224-228.

Бойко Г., Качала О., Моторний А., Палінська О., Юзвяк І. Місто Лева: навчальний посібник з української мови для чужоземних студентів – Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2013.

Бойко Г., Качала О., Моторний А., Палінська О., Юзвяк І. Наука і техніка в сучасному світі: збірник науково-популярних текстів та навчальних завдань для студентів-іноземців технічних вишів – Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2012.

Бойко Г., Качала О., Моторний А., Палінська О., Харчук Л. Мистецтво створення споруд. Навчальний посібник з української мови для студентів-іноземців технічних вишів спеціальності "Архітектура" і "Будівництво" (рівень В1 – В2). Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2014.

Середницька А.Я., Куньч З.Й. Українська мова за професійним спрямуванням: Навчальний посібник – К.: Знання, 2010.

Станкевич Н. Основні прийоми говоріння в курсі української мови як іноземної // Теорія і практика викладання української мови як іноземної : зб. наук. праць. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – Вип. 3. – С. 289-292.

Туркевич О. Методика викладання української мови як іноземної: розвиток науки і становлення терміна // Теорія і практика викладання української мови як іноземної : зб. наук. праць. – Львів, 2009. – Вип. 4. – С. 137-145.

Фурдуй М.І. Українська мова. Практикум з правопису // Київ, 2003.

Ющук І.П. Українська мова // Київ, 2003.